

Lausunto

11.06.2026

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Katsomme, että NKV-direktiivin täysimääräinen ja tehokas kansallinen täytäntöönpano vähimmäistasolla edellyttää, että kansalliseen lainsäädäntöömme tehdään muutoksia ainakin direktiivin artikloissa 16, 17 ja 18 säädettyjen velvoitteiden johdosta.

NKV-Direktiivin,

16 ARTIKLA koskee henkilökohtaista arviointia uhrien suojelutarpeiden määrittämiseksi,

17 ARTIKLA koskee henkilökohtaista arviointia uhrien tukitarpeiden määrittämiseksi,

18 ARTIKLA koskee ohjaamista tukipalveluihin.

Tarkasteltuamme NKV-Direktiivin johdanto-osaa, jossa (Lainkirjoittajan oppaan mukaan) esitetään säädöksen tavoitteet ja perustelut säädöksen antamiselle, ja jota voidaan käyttää apuna artiklatekstiä tulkittaessa, toteamme seuraavaa:

NKV-direktiivin johdanto-osan kohdassa 39 todetaan ”Kun arvioidaan uhrin suojelu- ja tukitarpeita, ensisijaisena tavoitteena olisi oltava uhrin turvallisuuden varmistaminen ja yksilöidyn tuen tarjoaminen muun muassa uhrin yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen. Erityistä huomiota vaativia olosuhteita voivat olla esimerkiksi se, että uhri on raskaana, uhrin riippuvuus rikoksentehtäjästä tai rikoksesta epäilyistä taikka suhde tähän, riski uhrin palaamisesta rikoksentehtäjän tai rikoksesta epäillyn luokse, äskettäinen ero rikoksentehtäjästä tai rikoksesta epäilyistä, mahdollinen riski siitä, että uhrin kontrolloimiseksi käytetään lapsia, vammaisille uhreille aiheutuvat riskit ja

lemmikkieläinten käyttö uhrin painostamiseksi. Lisäksi olisi otettava huomioon rikoksentekijän tai rikoksesta epäillyn uhria kohtaan joko psykologisesti tai taloudellisesti harjoittaman kontrollin aste.”

Johdanto-osan kohdassa 39 mainitusta lemmikkieläinten käytöstä uhrin painostamiseksi löytyy luotettavaa tilasto- ja tutkimustietoa lukuisista suomalaisista ja kansainvälisistä lähteistä. Näitä lähteitä on listattu varsin kattavasti esimerkiksi Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan oikeusministeriölle 19.6.2025 lähettämässä kirjelmässä.

Tästä kiistattomasta ongelmasta huolimatta lemmikkieläinten käyttöä uhrin painostuskeinona ei ole toistaiseksi huomioitu esitutkintalaissa, lastensuojelulaissa, eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa, sekä turvakotilaissa- ja asetuksessa asianmukaisella tavalla.

Voidaan siis todeta, että NKV-direktiivin artiklojen 16, 17 ja 18 täysimääräinen ja tehokas kansallinen täytäntöönpano vähimmäistasollakin edellyttää, että edellä mainituissa laeissa säädetään nimenomaisesti niistä keinoista, joilla voidaan asianmukaisella tavalla torjua ja puuttua myös lemmikkieläinten käyttöön uhrin painostuskeinona.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Työryhmän mietinnössä esitetyt keskeiset ehdotukset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia.

Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että sääntelyn jättäminen yleislauseketasoisesti on omiaan heikentämään sääntelyn tarkoituksen toteutumista. Direktiivin tarkoituksen tehokas toteutuminen edellyttää myös sitä, että siitä johtuvia lainsäädännöllisiä muutostarpeita tarkastellaan kaikkien asiaan liittyvien toimijoiden näkökulmasta.

Lemmikkieläinten käyttö uhrin painostamisen keinona on kokemuksemme mukaan asia, jota ei aina tunnisteta. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä tosiseikasta, että eläimiin liittyvien rikosten paljastaminen, tutkinta ja syyteharkintaan saattaminen eivät lukeudu esitutkintaviranomaisten prioriteetteihin. Näin ollen ne jäävät helposti huomiotta silloinkin, kun näitä tekoja käytetään perheväkivallan välineinä.

On myös huomioitava, että lemmikkieläimen käytön (perheväkivallan välineenä) tunnistaminen, eläimen pois ottaminen rikoksentekijän vaikutuspiiristä sekä eläimen hoitoon sijoittaminen tarkoituksenmukaisella tavalla on useita eri toimijoita edellyttävä ketju. Kaikilla tämän ketjun toimijoilla on oltava riittävät oikeudet ja velvollisuudet sekä resurssit oman roolinsa toteuttamiseksi.

Esimerkiksi lastensuojeluviranomaisilla ja poliisilla on tehtäviensä luonteen takia hyvät mahdollisuudet tunnistaa tilanteita, joissa eläintä käytetään tai on käytetty painostamisen välineenä. Tämän jälkeen on kuitenkin kriittisen tärkeää, että esimerkiksi turvakodilla tai muulla toimijalla on oikeus ja velvollisuus, sekä tarvittavat resurssit turvata myös tämän eläimen väliaikainen hoito. Todettakoon sekin, että toisinaan myös virkaeläinlääkärin asiantuntemus voi tulla tarpeeseen eläinliittännäisten asioiden kokonaisvaltaisessa hahmottamisessa.

Edellä kerrotuin perustein esimerkiksi eläimen käyttö painostuksen keinona on asia, joka tulisi huomioida ainakin esitutkintalaissa, lastensuojelulaissa, turvakotilaissa- ja asetuksessa sekä eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa.

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Ehdotus on lähtökohtaisesti kannatettava, mutta se ei sellaisenaan riitä takaamaan tehokasta ja täysimääräistä direktiivin täytäntöönpanoa sen vähimmäisvaatimusten osalta. Jo se, että ehdotus on rajattu koskemaan lähinnä vain esitutkintaviranomaisten toimintaa, on omiaan heikentämään direktiivin tarkoituksen toteutumista. Kuten jo edellä totesimme, kansallisen lainsäädäntömme muutostarpeita tulisi tarkastella myös useiden muiden lakien osalta.

Ehdotuksessa esitetyn esitutkintalain muutosten lisäksi direktiivin vähimmäisvaatimusten täyttyminen edellyttäisi nähdäksemme seuraavia lisäyksiä / muutoksia kansalliseen lainsäädäntöömme:

ESITUTKINTALAKI

Säädetään esitutkintaviranomaiselle velvollisuus:

- suorittaa tarvearviointi koskien uhrin lemmikkieläinten siirtämistä pois rikoksentekijän vaikutuspiiristä, ja
- varmistaa uhrille eläinten siirtämiseen liittyvän palvelun saatavuus.

Nämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä esitutkintalakiin seuraavat säännökset:

Esitutkintalaki 11:9 a § 3 mom.

”Lisäksi esitutkintaviranomaisen on arvioitava, onko asianomistajan suojelemiseksi tarpeen käynnistää toimenpiteitä tämän hallinnassa olevien lemmikkieläinten siirtämiseksi pois rikoksentekijän tai epäillyn vaikutuspiiristä”

Esitutkintalaki 11:9 b § (uusi pykälä)

”Uhrin pyytäessä tai muutoin epäiltäessä eläimen olevan vaarassa tulla käytetyksi uhrin painostuskeinona esitutkintaviranomaisen on varmistettava, että turvakotipalvelua tuottava yksikkö ottaa yhteyttä uhriin tämän eläinten turvalliseksi sijoittamiseksi”.

LASTENSUOJELULAKI

Säädetään vastaavat velvollisuudet lastensuojeluviranomaisille.

Tämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä lastensuojelulain 5 lukuun seuraavat säännökset:

Lastensuojelulaki 5 LUKU (Uusi pykälä)

”Lapsen palvelutarvetta arvioidessaan lastensuojeluviranomaisen on myös arvioitava, onko lapsen suojelemiseksi tarpeen käynnistää toimenpiteitä tämän perhepiirissä olevien lemmikkieläinten siirtämiseksi pois rikoksentekijän tai epäillyn vaikutuspiiristä”

”Lapsen tai tämän huoltajan pyytäessä tai muutoin epäiltäessä eläimen olevan vaarassa tulla käytetyksi lapsen hyvinvointia vaarantavalla tavalla, lastensuojeluviranomaisen on varmistettava, että turvakotipalvelua tuottava yksikkö ottaa yhteyttä lapsen huoltajaan ja uhriin tämän eläinten turvalliseksi sijoittamiseksi”.

TURVAKOTILAKI –JA ASETUS

Säädetään turvakotipalvelua tuottaville yksiköille,

Velvollisuus tarjota riskiarvioperusteista turvakotipalvelua myös uhrien lemmikkieläimille;
Velvollisuus järjestää turvallinen talteenottoaika uhrien lemmikkieläimille;
Oikeus hankkia kohdan 2 talteenottoaika ulkopuoliselta palveluntarjoajalta.

Nämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä turvakotilakiin – ja asetukseen seuraavat säännökset:

TURVAKOTILAKI 6 § 1 mom.

”Turvakotipalvelua tarjotaan ensisijaisesti lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville henkilöille ja heidän mukanaan oleville alaikäisille lapsille. Turvakotipalvelua tuottavalla yksiköllä on lisäksi velvollisuus tarjota lyhytaikaista ja kohtuulliseksi katsottavaa turvakotipalvelua edellä mainittujen henkilöiden lemmikkieläimille, mikäli esitutkintalain 11:9 a §:n tai lastensuojelulain 5 luvun säännösten nojalla tehdyn riskiarvion perusteella on syytä epäillä, että eläimiä käytetään uhrin painostuskeinona.”

VALTIONEUVOSTON ASETUS TURVAKOTIPALVELUJEN TUOTTAMISELLE ASETETTAVISTA EDELLYTYKSISTÄ (Uusi pykälä)

”Turvakotipalvelua tuottavalla yksiköllä tulee olla ainakin koirien ja kissojen sekä muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämistä varten turvallinen talteenottoaika.”

”Turvakotipalvelua tuottava yksikkö voi hankkia 1 momentissa tarkoitetun palvelun ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Edellytyksenä on, että palveluntuottaja tarjoama palvelu täyttää eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja sen nojalla annettujen muiden säädösten minimivaatimukset. Edellytyksenä on myös se, että palvelussa on riittävällä tavalla otettu huomioon riskitekijät, jotka liittyvät sijoitettujen eläinten pitämiseen. Lisäksi palveluntuottajalla on oltava nimetty vastuuhenkilö, joka on velvollinen huolehtimaan, että pitopaikkaa pidetään sitä koskevien vaatimusten mukaisesti. Vastuuhenkilön on oltava täysi-ikäinen ja luotettava henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakykyä ei ole rajoitettu.”

— — —

ELÄINTEN HYVINVOINNISTA ANNETTU LAKI

Säädetään kunnaneläinlääkärille velvollisuus antaa virka-apua eläinten hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä (riskiarviot yms.)

Tämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä lain 90 §:ään seuraava momentti:

”Kunnaneläinlääkäri on velvollinen antamaan virka-apua poliisille, lastensuojeluviranomaisille, turvakotiyksiköille sekä muille viranomaisille direktiiviin (EU) 2024/1385 perustuvien eläimiin liittyvien lakisääteisten tehtävien hoitamisessa.”

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Katsomme, että rikoslakiin tulisi tehdä toinenkin muutos.

Rikoslain laitonta uhkausta koskevaa pykälää tulisi terävöittää niin, että se vastaisi nykyistä paremmin NKV- direktiivin vaatimuksiin. Pykälään olisi tehtävä lisäys, jonka avulla esimerkiksi eläimeen kohdistettu uhka henkilön päätöksentekoon vaikuttamiseksi tunnistettaisiin nykyistä paremmin ko. pykälän soveltamisalaan sisältyväksi teoksi.

Tämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä pykälään seuraava momentti:

RIKOSLAKI 25:7 § (uusi momentti)

”Laittomasta uhkauksesta tuomitaan myös se, joka nostaa aseensa tai muulla tavoin uhkaa toiseen liittyvää omaisuutta pelkoa aiheuttaakseen tai toisen päätöksentekoon vaikuttaakseen olosuhteissa,

että toisella on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai henkilöön liittyvän omaisuuden olevan vaarassa”

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Ei kommenttia.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Ei kommenttia.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Ei kommenttia.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Ei kommenttia.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Ei kommenttia.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Ei kommenttia.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Työryhmän mietinnössä esitettyjen uudistusten kapea-alaisuus jättäisi viranomaisten ja niiden sidosryhmien toimintaan pullonkauloja, jotka olisivat omiaan heikentämään NKV-direktiivin tarkoituksen toteutumista. Esimerkiksi lemmikkieläinten käyttö uhrien painostamisen välineenä tulisi huomioida SEY:n esittämin tavoin.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Kuten edellä. Mietinnössä esitettyjen uudistusten kapealaisuus heikentäisi NKV-direktiivin tarkoituksen toteutumista.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Esimerkiksi eläinten omistajia tämä esitys ei huomioi riittävällä tavalla, vaikka NKV-direktiivi sitä edellyttäisi, tai ainakin mahdollistaisi.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Kts. edellä.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

Ei kommenttia.

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ei kommenttia.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläimiin liittyvät tarpeet on esitetty edellisissä kohdissa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ei kommenttia.

White Kati
SEY Suomen eläinsuojelu

Lahtinen Toni
SEY Suomen eläinsuojelu ry